

РЕЦЕНЗИЯ

от проф д-р Юлия Георгиева Добрева - ВУЗФ

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално

направление

3.8.

Икономика

Автор: д-р Ивона Джуджик

Тема: *Предизвикателства на Евророната и прогнози за въвеждане на нова валута в Полша.*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 815 от 12.12.2023г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Предизвикателства на Евророната и прогнози за въвеждане на нова валута в Полша* за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Ивона Джуджик – кандидат към катедра Финанси и застраховане.

Предадените от д-р Ивона Джуджик материали включват документи по представен опис:

- Дисертация
- Автореферат
- Автобиография
- Справка за изпълнение на минималните изисквания
- Списък и резюмета на публикациите по темата на дисертацията
- Списък на цитирания
- Справка за приносите на дисертацията

За рецензиране приемам представени от кандидата 1 монография и 10 публикации - научни статии в научната област на изследваната проблематика.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Ивона Джуджик е магистър по полска филология и доктор по философия. Завършила е Висшия институт по педагогика в Резов, Полша. От 2001 до момента преподава във Висшето училище по технологии и икономика в Ярослав, Полша.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертацията е актуална, предвид значимостта на еврото като международна валута и конкретно приложимостта му в страните от Еврозоната. Дебатът за въвеждането на тази валута е многоаспектен, съчетаващ елементи на социално-икономическа значимост и геополитическо отражение. Тази дискусийност на въпроса прави дисертационния труд изключително ценен с приноса си. Към съществуващите научни изследвания и разкриването на съществени аспекти, свързани с контекста на темата и нейната приложимост.

Последователно дисертационният труд формира изследователска цел, а именно да се анализират различните елементи, съставляващи крайния баланс на ползите и недостатъците от въвеждането на общата европска валута. Авторът защитава тезата за необходимостта от въвеждане на общата европейска валута в Полша.

В хода на изследването се поставят и последователно се изпълняват следните задачи:

Задача 1. Разглеждане на ползите и недостатъците от приемането на общата европейска валута в Полша.

Задача 2. Сравнение на ползите и недостатъците от приемането на еврото в Полша.

Задача 3. Посочване на обхвата на промените в начина на функциониране на различните субекти след евентуалното приемане на общата европейска валута.

Предмет на изследването е оценката, която авторът прави на последиците от въвеждане на еврото в Полша. Ценен принос на дисертацията е разглеждането на различни аспекти от функциониране на икономиката по отделни показатели, които могат да се променят в резултат от въвеждане на единната европейска валута: БВП, валутен курс, търговски баланс и инвестиции, инфлация и безработица, финансиране на предприятията, икономически статус на домакинствата.

4. Познаване на проблема

Кандидатът демонстрира задълбоченост на изследването и познаване на проблематиката. Доказателство за това е изследваната значителна по обем литература - общо 524 заглавия.

5. Методика на изследването

За целите на изследването в дисертационния труд се използва сравнителен метод. Изследват се промените, настъпили в различни икономически категории в страните от Централна и Източна Европа след въвеждането на общата европейска валута в тези държави. Паралелно с това се сравняват и оценяват промените, настъпили в Полша.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд обхваща 292 страници, които се състоят от: титулна страница, съдържание, списък със съкращения, пет раздела, дискусия и изводи, библиография, статии и други материали, правни актове, уебсайтове и списък с таблици, списък с фигури, списък с графики и списък със схеми.

Разделите се състоят от тематично свързани подраздели. Първият раздел има два подраздела, вторият раздел има четири подраздела, третият раздел има два подраздела, четвъртият раздел има два подраздела и петият раздел има три подраздела.

Библиографията на труда съдържа общо 524 заглавия, включително 151 монографии, 242 научни статии и други източници, 81 нормативно-правни акта, 50 статии от интернет сайтове. Работата съдържа 52 таблици, 64 графики, 2 фигури и 2 схеми.

Първият раздел описва историята на парите и тяхната същност. Обръща се внимание на факта, че има няколко синтеза на историята на парите. Описан е пътът от създаването на първите метални пари до появата на книжните пари. Обсъдени са форми на безналични пари - електронни пари и криптовалути. Показани са и няколко характерни концепции за парите.

Вторият раздел представя историята на създаването на Европейската валутна система и учредителните документи на еврозоната. Описан е пътът към Европейската валутна система от Римския договор до въвеждането на еврото. Описани са три етапа на създаване на ЕВС.

Обсъдени са ратификацията на ERM и замяната на ERM I с ERM II. В следващата част на раздела еврото се разглежда като политически проект. Разделът описва спора за наименованието на новата валута, както и ползите и разходите от паричната интеграция.

Впоследствие еврото се описва от гледна точка на икономическия план на ЕС и неговата политическа интеграция. Описани са принципите, слабостите и положителните ефекти на Лисабонската стратегия. Еврото е представено като международна валута. Изследвани са концепцията и функциите на международната валута, ползите и негативите, свързани с интернационализацията на валутата, кратко описание на международната роля на еврото и ролята му в периода 1999-2007 и 2008-2016. Показана е ролята на еврото в страните-членки на ЕС и значението на еврото на световния пазар.

Третият раздел описва правните и регулаторни промени, свързани с въвеждането на еврото. Подчертано е, че Полша, като страна-членка на ЕС, има статут на страна с „дерогация“, тоест със задължение да се присъедини към зоната на единната валута на еврото. Промяната на валутата в Полша изисква промяна на Конституцията на Република Полша. Също така са описани правните промени на въвеждането на еврото в страните-членки на ЕС, включително Полша. Впоследствие е описана промяната в разпоредбите на Конституцията на Република Полша във връзка с въвеждането на еврото в Полша. Представени са правните промени от регулаторен характер, свързани с въвеждането на еврото в Полша. Показана е и ролята на еврото в полската икономика и са представени валутните резерви. Основното внимание е отделено на съкровищните облигации, емитирани на външни пазари - международни и вътрешни облигации. Описани са международните облигации.

Четвъртият раздел е посветен на проблемите на еврозоната със специален акцент върху кризата в еврозоната. Освен това е обърнато внимание на слабите страни в структурата на ЕВС и са представени предложения за промяна на структурата му. По-нататък са описани механизмите за разпределение на фискалните рискове, включително: взаимното разпределение на публичните дългове на страните от еврозоната, централния бюджет на еврозоната, механизмите за макроикономическа стабилизация. Следващата част е посветена на въздействието на реформите на фискалната политика на еврозоната върху Полша.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Като важен принос на дисертационния труд е направеният задълбочен анализ на икономиките на някои държави в ЕС приели еврото по определени показатели. В хода на тази част от анализа се достига до извода, че в анализиранияте страни, приели еврото, се наблюдава стабилен социално-икономически растеж, изразяващ се в нарастване на БВП, намаляване на безработицата, стабилно ниво на промени в цените и лихвените проценти, увеличаване на

търговията с други страни и подобряване стандарта на живот и благосъстоянието на домакинствата.

Друг важен принос е изследването на еврото и функциите му на международната валута, ползите и негативите, свързани с интернационализацията на валутата. Направено е описание на международната роля на еврото и ролята му в периода 1999-2007 и 2008-2016. Показана е ролята на еврото в страните-членки на ЕС и значението на еврото на световния пазар.

Подчертано е, че Полша, като страна-членка на ЕС, има статут на страна с „дерогация“, тоест със задължение да се присъедини към зоната на единната валута на еврото. Също така са описани правните промени при въвеждането на еврото в страните-членки на ЕС, включително Полша.

Друг принос на дисертационния труд е анализа на слабите страни в структурата на ЕВС. Представени са предложения за промяна на структурата му и са описани механизмите за разпределение на фискалните рискове, включително: взаимното разпределение на публичните дългове на страните от еврозоната, централния бюджет на еврозоната, механизмите за макроикономическа стабилизация.

8. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кандидатът изпълнява изискванията съгласно представената Справка за изпълнение от кандидата на минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

9. Лично участие на кандидата

Личното участие на кандидата в проведеното дисертационно изследване се откроява както и формулираните приноси и получени резултати, които дават основание за потвърждаване на авторски принос.. Не е установено наличие на плагиатство в оценявания дисертационен труд.

10. Автореферат

Авторефератът е направен според изискванията на съответните правилници и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

Необходимо е кандидатът да откроява по-ясно своите приноси в изследването. Голяма част от изводите в подкрепа на тезата сед ължат на сравнителен анализ с икономиките на балтийските страни. Въпреки това, има други примери в ЕС, които не са толкова позитивни.

По времето на защитата кандидатът може да отговори на следния въпрос:

Може ли да представите накратко примери за негативни последици от въвеждане на еврото в други държави членки на ЕС? Проследете накратко резултатите при тях и обосновеете отново тезата си, че въвеждането на еврото ще има положителен икономически ефект в Полша.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилата за условията и реда за придобиване на научната степен “доктор на науките” във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата д-р Ивона Джуджик **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на д-р Ивона Джуджик в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика;

10.01.2024 г.

Рецензент:

.....

(проф. д-р Юлия Добрева)